

Kvinnorna som byggde Göteborg kommer till tals

Gunilla Linde Bjur (till vänster), professor emerita i arkitektur, forskar om några av de kvinnor som verkat som arkitekter i Göteborg sedan 1920. I collaget syns Ingrid Wallberg (1890–1965), Elsa-Brita Stjernberg (1923–2013), Ingegerd Ågren (f 1922), Inger Stakkestad (f 1948), Mie Svennberg (f 1961) och Alexandra Hagen (f 1972).

– Förstår du hur roligt jag har det som får skriva om det här?!

Arkitekten Gunilla Linde Bjur har precis berättat om pionjären Ingrid Wallbergs verksamhet. Wallberg är en av de arkitekter som figurerar i Gunilla Linde Bjurs pågående forskningsprojekt "Kvinnor tar plats – arkitekter i 100 år. Göteborg 1920-2020".

– Den här boken tar vid efter min förra bok, "Arkitekter och fasader", säger hon. Där skrev jag om elva betydande arkitekter i Göteborg under åren 1850-1920, alla var män. I den här boken skriver jag om kvinnliga arkitekter under de följande hundra åren. Det handlar både om kvinnohistoria och arkitekturhistoria.

Arbetet har tagit avstamp i hennes eget breda nätverk, och arbetsprocessen har innefattat såväl djupintervjuer som arkivstudier. Det som Gunilla

Linde Bjur vill göra är att fånga rösterna av de kvinnor som verkat som arkitekter i Göteborg sedan kvinnor för hundra år sedan började utöva arkitektyrket. Hon poängterar att hennes syfte inte primärt är att visa upp de pionjärer som inte längre är i livet, utan att hon vill möta och lyssna till dem som kan berätta om sina liv som arkitekter.

Skriver om yrkets utveckling

– Många har trott att jag ska skriva en bok om hur problematiskt det är att vara arkitekt och kvinna, men så är det inte alls. Boken handlar om yrkets utveckling, hur man utbildades till arkitekt och hur förutsättningarna förändrats genom åren. Alla som jag har intervjuat har varit glada över att jag gör det här, men de undrar hur jag ska orka gå i land med det, säger hon och skrattar.

Gunilla Linde Bjur är professor emerita i arkitektur och hon verkade i 23 år som forskare och lärare på Chalmers fram till 2011. Hon tog arkitektexamen 1971 på Chalmers och arbetade sedan i flera år som projekterande arkitekt på White arkitekter i Göteborg.

– Min generation tyckte det var självklart att vi skulle utbildas, säger hon. Vi var 20 kvinnor av 60 arkitektstudenter i min årskurs när jag började. Innan dess var det rätt små årskurser, men på 1960-talet började antalet studenter på universitetsutbildningarna öka. Många kvinnor strömmade till utbildningarna, och valde att inte satsa på att bli hemmafruar.

Mansdominerad bransch

Att vara kvinna och arkitekt har inte alltid varit någon lätt resa historiskt. De stora kontoren har styrts av män, och det är männen som har syns när kontorens projekt visats upp. När Björkekärrens kyrka skulle byggas i slutet av 50-talet utlystes en arkitekttävling som en kvinna vann – då satte sig prästerna emot det, ”kan en kvinna verkligen bygga en kyrka?” Uppdraget gick till en man istället.

– Kyrkan i Amhult är sannolikt den första kyrka i Göteborg som gestaltats av en kvinna, säger Gunilla Linde Bjur om kyrkan på Hisingen som ritades

av Margareta Diedrichs och invigdes 2014.

När boken tar sin början för snart 100 år sedan står Göteborg inför sitt 300-årsjubileum. Kvinnor har ännu inte fått rösta i svenska riksdagsval, och de är heller inte välkomna på arkitekturutbildningen vid Chalmers. Båda sakerna förändras under 1920-talet, och kvinnor får möjligheten att sätta avtryck i såväl samhällsutveckling som i hur Göteborg ska ta form som stad.

– Nu är det bara något år kvar till staden ska fylla 400 år, och man kan undra vad som har hänt i Göteborg de senaste 100 åren. Svaret: Kvinnorna har hänt!

Några av de kvinnor som Gunilla Linde Bjur skriver om

Ingrid Wallberg, 1890-1965: ”Hon kommer till Göteborg som 19-åring och blir till slut en del av modernismens genombrott. Hon var självlärd och fick ansöka fyra gånger om att komma med i Sveriges Arkitekters Riksförbund. Hon var på stadsbyggnadskurs i Berlin när hon såg den första zeppelinaren, köpte en biljett och hoppade på.”

Elsa-Brita Stjernberg, 1923-2013: ”Hon var en av de första kvinnliga arkitekterna att driva eget kontor, på 1950-talet och hon samarbetade med och slog senare ihop sitt kontor med Christina Hultén. De vann en tävling om Lisebergs generalplan 1975, och ritade bland annat Lisebergstornet.”

Inger Stakkestad, född 1948: ”Vi var kurskamrater. Inger har jobbat hela sitt liv som arkitekt och representerar en kvinna som ritat hus och genomfört en mängd projekt på ett professionellt och skickligt sätt. Hon deltog tidigt i unika projekt där människor hade medbestämmanderätt när deras bostäder byggdes.”

Mie Svennberg, född 1961: ”Den första arkitekturkonsulenten i Sverige. Hon började jobba på kulturförvaltningen vid millennieskiftet, och drev frågan om att barn måste få kunskap om vad arkitektur är. Det är väldigt ovanligt, och väldigt fint att hon lyckades övertyga en stad som Göteborg att satsa på det.”

Alexandra Hagen, född 1972: ”Jag mötte henne på Chalmers som arkitektstudent. I dag hon är VD för White Arkitekter, ett av Sveriges största arkitektkontor med tusen anställda i tolv länder. Det var faktiskt just på White som jag själv började min yrkesbana en gång i tiden, så cirkeln sluts på något sätt för mig där.”

Föreläsningen ”Kvinnor tar plats – arkitekter i 100 år. Göteborg 1920-2020”

Gunilla Linde Bjur, professor emerita i arkitektur vid Chalmers, berättar om sitt forskningsprojekt där hon under fem år genom djupintervjuer och arkivstudier samlar material om kvinnor som har verkat som arkitekter i Göteborg de senaste 100 åren. Projektet kommer att slutföras 2020 och resultera i en bok.

Fredag 8 mars, 11:30, Kuggen, Chalmers Campus Lindholmen

Text: Robert Karlsson. **Foto:** Anna-Lena Lundqvist (fotot på Gunilla Linde Bjur) och Gunilla Linde Bjur (collage).